

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt Negyed évre 1 frt
Fél évre . . 2 frt Egyes szám 10 kr.

Szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.

Főmunkatárs: **Zelliger Vilmos.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI. Ersek-utca 2. sz.

Hirdetéseket felvesz Magyarország részére a kiadóhivatal. — Ausztria és külföld részére kizárólag Friedl Hubert (Bécs, V. Margarethenpl. 2.) Egy 4 hasábos petisors 5 kr. Pályázatok sora 10 kr. — Bélyeg 30 kr.

TARTALOM: Mi az osztatlan 6 osztályú népiskola? — r — a. — A szólásszabadságról. — Vidéki tanügy. St. — Tárca: Az otthon... Czike Imre. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. Szerkesztői telefon. — Hirdetések.

Mi az osztatlan 6 osztályú népiskola?

(Illusztráció kép nélkül.)

„Egy ember nem hat ember.”

A régiek azon közmondásával kell kezdenem, hogy: quem dii oderunt, paedagogum fecerunt. Ez a közmondás bizonyosan valami elkeseredett paedagognak a szívéből fakadt ki, talán a minimum áldásainak érzetében; pedig szegény még nem is élt abban a korszakban, midőn felvilágosodás és philantropismus váltakozva keresik módját annak, hogy mikép nehezíthessék meg jobban a tanító sorsát, és hogy a gyermeket hogyan világosítsák fel az ő nagyságáról, sérthetetlenségéről (immunitásáról). Hátha még valami látnok elmondta volna neki, hogy jön majd idő, mikor hatosztályú osztatlan népiskola is lesz és ezt a paedagogiai szörny-szüllöttet megmagyarázta volna neki, akkor úgy hiszem különb mondást eresztelt volna meg. De hát mi is az a hatosztályú osztatlan elemi népiskola?

Jaj kérem, azt könnyebb kérdezni, mint arra megfelelni. Nem akarok előre is magyarázatokkal szolgálni, hanem elmondom, hogy egy tanítónak mit kell tennie, ha a modern paedagogia, miniszter, tanfelügyelő és iskolaszékeknek meg akar felelni. Mert vezetni kell rendes naplót a mulasztásról; be kell vezetni mindennap, hogy mit tanított; a mulasztók jegyzékét ki kell írni; a tanításra írásban kell mindig előkészülni és még Isten tudja miféle más irka-firka van, hozzá még tanítani is kell.

De talán mégis legjobb lesz, ha egy ily osztatlan 6 osztályú iskola tanítójának egész napi teendőjét megnézzük. Reggel felkel 4 órakor és alig hogy felöltözködött, leül az íróasztalához (ha van, ha nincs, hát máshoz), előveszi a tegnapi este leírt dolgozatokat és kezdi tanulmányozni, hogy az első félórán négy osztálynak mily feladatokat adjon, a másik kettőnek meg mit tanítson; a félóra leteltével ezeknek mit ad fel és mit tanít emezeknek és így tovább, míg az egész napi pen-sumot jól nem ismeri. Ha már a beosztásokat jól ismeri, előveszi a ma tanítandókról a tegnapi este

szintén előkészített vázlatos munkákat és be-tanulja, mert a modern paedagogia megkívánja, hogy minden előadandót írásban dolgozzon ki és tanuljon be és csak úgy, ha jól tudja, kezdjen a tanításhoz, mivel különben tanítása szakadozott, és nem fogja azt az eredményt elérni, melyet szükségképpen kellene. Hogy ezt tanulmányozni nem valami rövid munka, azt mindenki elhiheti, mert vegyük csak tekintetbe, hogy lelkészeink, ha prédikációra készülnek, erre egy pár órát fordítanak, pedig a szent beszéd rendesen egy fél óráig tart, a tanító pedig naponta 5—6 órát tanít. Tehát míg féljé-meddig átnézte napi teendőit, bekövetkezett a tanítás ideje.

A mint az iskolába lép, első dolga a pihenő négy osztálynak csendes foglalkozást adni, de azt meg is kell magyarázni, mert ha nem értik, nem bírják megcsinálni és csak zavarnak; folyton meg egyfélélt nem lehet adni, mert elunják (hja, az már az emberi természetben fekszik, hogy: varietas delectat. De hogy ez a csendes munka a gyermekeket gyönyörködtetné, abban is Tamás vagyok). De ezáltal a munka-adás és magyarázás által is elvész azon időből, mit a másik két osztályra kel-lene fordítani. Most hamar ezekkel kell elvégezni a mára fölvetett és ezeknek ebből folyólag valami munkát adni, mert lejár az idejük. Most ugyebár a következő osztályokra több idő marad, mert nem kell annyi osztálynak feladatot adni? Ohó! nem úgy van az, mert most meg kell nézni, hogy a most következő osztály, esetleg osztályok, hogyan végezték a rájuk bízott munkát, mert ha nem nézi meg, nem vizsgálja meg a dolgozatokat, akkor akár ne is adjon fel nekik semmit, mert úgy sem csinálják meg. Ha pedig megnézi, megint sok időt vesz el a tanítási időből, de hát az az adott kör-ülmények között másképp nem lehet. És ez a haj-sza tart délig, amikor is hamar utána lát az evés-nek, hogy ezzel is végezve, leülhessen délutáni teendőit elvégezni és pedig sietve, mert most nincs annyi ideje rá mint reggel (persze ha 4 órakor felkel). Délután szakasztott képmása következik a délelőtti fáradságnak. Végre be van fejezve a tanítás — mára.

A tisztelt olvasó most azon hiszembem van, hogy ily megerőltető, szellemet és testet fárasztó és emésztő foglalkozás után jön a megérdemelt jutalom: a pihenés? Az pedig nem úgy van, mert most megint más munka vár reá. Megint csak leül, veszi a naplót, összegezi és beírja, hogy ma minden osztály mit tanult, mennyit haladt elő a tudomány mezején. Ez ugyan nem nagy munka, de sok kicsi sokra megy, mert azután az esetleges jelentéseket kell írni és ha avval is elkészült, következnek a feladatokat, melyekkel az egyes osztályokat foglalkoztatja, elővenni a tananyag beosztást, megnézni, hogy hol miben kell megint előbbre menni, azt gondolatban átdolgozni és leírni, hogy holnap reggel legyen miből medíthasson. És ez nem csekély munka. Próbáljon valaki egy félóraig tartó beszélgetést leírni, és bámulni fog azon időn, mit avval tölteni fog; hátha még mindazt, a mit leírni akar, még meg is kell fontolni, afölött gondolkodni és okoskodni, és mikor már leírta, azt elolvasni, megint gondolkodni afölött, valjon itt vagy ott nem-e így vagy amúgy volna helyesebb, nem-e így értenék meg jobban a gyermekek. Egy félórás tanításnak ily leírására bátran 3 óra hosszú időt vehetünk; ha pedig neki több ily félórás leírásokat kell leírni? Akkor hát rövidebb idő alatt kell azt megtennie, de ebből akárcsak láthatja, hogy ugyan sietnie kell a dologgal, ha még ma akar aludni menni. Holnap pedig megint csak reggel 4 órakor kezdi és így végzi mint ma.

De hát pihenője nincs az ily tanítónak? Oh igen van, mikor alszik, mert a mikor szabad ideje volna csütörtök meg vasárnap, akkor meg a gyümölcsfatenyésztést, okszerű gazdaságot, kertészetet, háziipart kell növendékeivel megismertetni; a méhészet előnyeire figyelmeztetni az elszegényedett népet; a phylloxera-irtást magyarázni és a szőlő-

ojtást meghonosítani. És ennek mind úgy kell menni, mint a parancsolat. A tanítást illetőleg csak hagyján, ha csak tanítania kellene, de mikor még arra is kerül a sor, hogy fegyelmezni kell elégtelen eszközökkel, ez már bajosabb feladat, mert az idő csak a tanításra van kiszabva és az is oly csekély, hogy ki sem futja; ha most fegyelmezni is kell, honnan vegye az időt? Csakis a tanítási időt kell rá fecsérelni, miután a drasztikus fegyelmezés ellen felszólt a philantropia. Furcsa valami az a philantropia! A gyermeket védi a tanító ellen, de a tanítót nem védi a gyermek ellen, vagy talán nem szorúl ott a tanító védelemre, hol a gyermek rakoncátlanokodása, rosszasága, sőt szemtelensége által a tanítót béketűrésből kihozza? Hisz ő védekezhetnék maga is, de mikor keze meg van bénítva; a maga védelmére mit sem tehet, mert a még meghagyott fegyelmi eszközök szépek és hathatósak ugyan, de csak a teoriában és a mese-könyvekben, de valójában nem érnek semmit sem. Nem jobb lett volna-e, ha a philantropia minden erejét oda fordította volna, hogy egy-egy tanító 30, legfeljebb 40 gyermeket tanítson? Nem inkább akkor felett volna meg nevének?

Mindebből látjuk, hogy az ily tanítónak pihenés, szórakozás, önképzés mind ismeretlenek maradnak, mert erre sem idő, sem pénz nincs; arról, hogy mindezen dolgokat mesésen alacsony fizetésért kell végeznie, ezúttal nem is akarok szólni. Azt kérde valaki, hogy ugyan meddig bírhatja ki ezt egy ember? Avval senki sem törődik, mert ha egy kidül, jön egy másik utána.

Kérdem most, hogy egyáltalán van-e értelme a falusi iskolákat hat osztályra osztani? Nem volna-e jobb, ha azok csak négy osztályra volnának felosztva? Ez sem volna még valami eldorádó a tanító nézve, de mégis két esapattal kevesebb a beosztásban, és mindenki elhiheti, hogy minden osz-

TÁRCZA.

Az otthon...

Bizonyos benső áhitattal vesszük ajkainkra e szót.

Ki ne érezné édes varázsát, kinek lelkében ne élne akár a múltból, akár a jelenben éltető melege az otthonnak.

Midőn az élet gondja elfoglalja lelkeinket, pásztor-órákat töltünk a múltak emlékein; hova vezetnek gondolataink fonalai — az otthonba...

Visszatérünk gyermekkorunk gondtalan világába — és vissza ifjúkorunk ábrándjai közé. Magunk előtt állunk mint hős a fűzfavessző lovon, és magunk előtt mint serdülő — hogy ne mondjam ifjú, kinek a fűzfavessző lóból csak a »fűzfa« maradt meg, a »poéta«-toldással.

Boldog idők, hogy elmúltanak, azaz hogy az idők nem, de mi változánk. Az ifjúból ember nőtt, új eszmekörrel, kidomborodó egyeniséggel, új életelvekkel... Hanem azért az elmúlt idők mégsem voltak képesek elmosni és értéktelenné tenni az

otthon emlékeit. Megmaradtak ezek annyira, hogy ritka kivétellel a férfikor tükre az otthonnak. Megnyilatkozik az otthon hatása a gondolkozásban, a modorban és az egyéniség bármely jelenségeiben.

Mert az otthon befolyása érvényesül az egész életen át; az ott szerzett tapasztalatok, fogalmak, az ott látottak, hallottak mind-mind oly termékeny talajba hullanak a zsenge gyermek lelkében, honnan azután semmi, még az idők múlása sem képes azokat kiirtani.

Ez különben nagyon természetes is. Minden gyermek szüleit tekinti gondolkozásának, tetteinek egyedüli útbaigazítójául, zsinórmértekeül. Az ő eszelekedeteik, érzésük nyilvánul a gyermekben; így élnek a szülők gyermekeikben és így származnak át, így szállnak át a bűnök hetediziglen firól-fíra ritka kivétellel.

Összes tehetségeink legelemibb iskolája az otthon. És épen eme elemiségben, eme egyetemes kezdetlegességben, ha nincs céltudatos ráhatás a fejlődésre, ha nincs határozott példakép, hanem ingadozó, vagy tán épen a rosszat példázó alakok, jellemek mozognak körötte, lelke azokéhoz lesz hasonló s összes tehetség szerint módosulnak. Mert

lályban aránylag többet is tanulhatnak a gyermekek. Azt mondják, hogy akkor nem futja ki a törvény határozata, hogy 6 – 12 évig tart a rendes iskoláztatás. Erre nézve megjegyzem:

1) hogy ritkán kerül az az eset, hogy a falusi rendelleniskoláztatás mellett egy gyermek minden esztendőben egy osztályt végez, és

2) hogy ha el is végezte mind a négy osztályt négy év alatt, és nem megy magasabb iskolába, járja ismételve a negyedik osztályt, és meg vagyok győződve, hogy ezt nem veheti senki haszontalanul töltött időnek, mert míg egyrészt a tanultak minden ismétlés alkalmával mind mélyebben vésődnek emlékezetébe, másrészt daczára annak, hogy egy osztályba jár több évig, mégis minden évben akad itt-ott valami új tanulni való, mit jó lesz emlékezetbe venni. Mert hiába, a tanítás nem sablonmunka, melynél kimondjuk, hogy ma ezt így mondom, és egy év múlva azt megint ugyanúgy. Tehát változatosság mindig van, és a mellett a szemes gyermek mindig tanulhat. Ha városokban, a hol minden osztály külön tanító vezetése alatt áll, a hatosztályú elemi iskolának van is értelme — falun, a hol egy, legfeljebb két tanító működik, egyáltalán semmi értelme nincs, mert, őszintén megvallva, egy tanító hat osztályban egy időben az előírt tananyagot képtelen elvégezni, és ezt nem szabad az ő képzettségének rovására írni, hanem igenis a plisikai lehetetlenségnek, a mit Dr. Komlóssy Ferencz igen tisztelt szerkesztőnk élesen parszíftalt ezzel a pár szóval: „Egy ember nem hat ember“!

Azért hát félre az osztatlan hatosztályú elemi népiskolával, legyen helyette négyosztályú. Ne higgye azonban senki, hogy ez talán hanyatlást jelent, mert amivel az osztályok kevesbednek, az egyes osztályok azzal többet tanulhatnak, és a tanítónak

az otthon részeltetheti az embert a leghelyesebb, vagy épen a legferdebb szellemi és erkölcsi képzésben. — Az otthonban táruul fel a szív, képződnek a szokások s kezd életre kelni az értelem. A gyermek szemeit először is a környezetére, a kiváncsiságát és meglepetését működtető dolgokra veti, azokat bámulja, majd később-később észleli, hasonlítgatja, bírálja s a különböző behatások halmozásából épül, erősödik s az itt és így nyert képzetek és eszmék vele nőnek, mint a fakéreg rajzjai.

Mily óvatossággal és mennyi tapintattal kell vezetni azt a kis gyermeket, hogy őt megtarthassuk a jónak, igaznak és nemesnek. Mennyi aggodást és mily éles előrelátást feltételez az otthonban a szülő befolyása . . .

Itt a szeretet, ez az eredendő természeti ösztön vezérli a nevelést; amott a páleza uralja a helyzetet; másutt ismét a durvaság, a szitok, a káromlás az uralkodók. És csak a jó Isten tudja, hogy a rossznak mennyi árnyalata nyer érvénysülést a nép különböző rétegeinél a nevelésben . . .

Nehéz dolog a helyeset, a jó utat megtalálni. Hisz ahány társadalmi réteg, de sőt ahány apa, annyi különböző felfogás jut érvényre a nevelésben.

megegyszerűsítik, megkönnyítik a munkát. Hanyatlás csak akkor volna, ha a kötelező tanítási kort is leszállítanák, erre pedig nincs szükség. El tehát az osztatlan hatosztályú elemi né iskolával!

— r — a.

A szólásszabadságról.

(Folytatás).

A „milyen“ után következik a „hogyan“. Tudva azt, hogy milyen elveket, milyen gondolkodásmódot öntsünk a gyermek fejlődő értelmébe, még mindig hátra van a feladat nehezebb része: a kivitel. A jellemképzés — melyről beszélünk — általában nehéz munka. Első dolog mindenestire, hogy teljesen tisztában legyünk azzal, hogy minő jellemű embert neveljünk a növendékből. — Hogy ez nem oly felületes és nem fölösleges kérdés, arról már a nemzeti jellemről szólva, megemlékeztünk. Hogy kötelességünk lehetőleg tökéletes jellemre segíteni növendékeinket, az természetes. De a tökéletes jellem egyik fővonása a hazaszeretet és nemzetiesség. Ezt fejtegetve, azt a kérdést is tisztáztuk, hogy minő vonást kell gyermekeink jellemének képzésénél különösen kidomborítanunk, t. i. az egyenességet és a szólásszabadságot.

A »hogyan«-nál azonban felette tapintatosaknak kell lennünk. A jellemképzés kivitelénél első a megfigyelés, azután jön a tanítás, a példa és a környezet. Mert ha nevelni akarunk, vagyis öntudatosan és célirányosan alakítani, először is azt kell tudnunk, hogy (miután avval tisztában vagyunk, hogy mi vé) miből alakítunk. Én a jellemet az ember ösztulajdonaiból képződő általános lelki sajátságának tartom. Azért is nem azon alaplól indulok ki, hogy a gyermek lelke egy teljesen tiszta viaszlap, melybe akármit véshetünk. Ezt lehet állítani az összes nevelésnél, de nem a nevelés

A tanítás-nevelés olyannyira általános természetű tudomány, hogy ahhoz mindenki, a legelcsőtől a legutolsóig akar érteni . . . S ez az akarás, ez válig végzetessé.

A sok út közül, mely Rómába vezet, melyik hát a leghelyesebb, az igazi?!

Tökéleteset nem teremthetünk, kísértünk meg hát helyeset alkotni.

Szinte hallom az ellenvetést. Igen ám, könnyű ezt mondani, ajánlani, de megtenni nehéz!

Alaptalan kétkedés, kicsinyhitűség ezt kétségbe vonni.

Ha a családban, az otthonban oltárt emelünk Istennek s mindennapos az ő szent neve ajkainkon, úgy köztünk szeretet, tisztelet, béke honol. A hit lengi át gondolatainkat, érzéseinket, ez a rugója tetteinknek, ez fog érvényre jutni nevelésünkben is, tekintet nélkül a társadalmi korlátokra. — Ez vezérel, ez mérsékel indulatainkban, ez adja türelmünk mellé a szeretetet, a szigort, de sőt a pálczát is.

Nos hát a hol Isten, ott szeretet, ott boldogulás is van! A kik hitben élnek, nem vesznek el

Czike Imre.

egyik vagy másik főágánál, és főképen nem a jellemképzésnél. Ezt ugyanis nem kezdhetjük el már a csecsemőkorban, hanem akkor, mikor már az öntudat ébredezni kezd, tehát mikor a gyermek már 7—9 éves. A jellem a tulajdonok összhangja levén, a jellemképzés feladata, a tulajdonok fejlesztése vagy elnyomása, azok helyes irányba terelése és összhangba hozása. Tehát nem a semmiből alkotás, nem az üres táblára való írás, hanem a meglévőnek alakítása és csoportosítása. Mert a jellem — mint mondók — tulajdonságokból áll; tulajdonai pedig a 7 év előtti, a fejletlen értelmű gyermeknek is vannak. Csakhogy persze, amint a gyermeki lélek s értelem nincs kifejlődve, az egyes tulajdonságok is csak csirájukban vannak meg. Így pl. a daczosság a gyermek makranczoskodásában nyilvánul, a simulékonyság kapaszkodó hízlegéseiben, a nagyravágyás a játékok alkalmával a vezérszerep keresésében, az önfejűség a fejeskedésben és így tovább. A szólásszabadság pedig abban mutatkozik a gyermeknél, hogy a kérdéseire kapott felelettel nem elégszik meg; tovább kutat, sőt bírálja a válaszokat.

Mindeme elősorolt és elő nem sorolt gyermeki csira-tulajdonok fejlesztése és arányosítása, a jók előmozdítása, a rosszak elnyomása, a határozatlanok erősítése, az ingadozóknak jó útra terelése — ez azután a jellemképzés dolga. Mikor a gyermekek az iskoláztatás évei eljöttével kezeink alá kerülnek, akkor kezdenek csak azon korbán, az értelmi fejlettség azon fokára jutni, hogy elkezdődhetik a jellemképzés. Nekünk pedig első dolgunk megfigyelni az anyagot, melyet feldolgozni akarunk, mint a szobrász is elsőben az anyagot vizsgálja meg, melyből művészi vésőjével és szelleme ihletével tökéletes, eszményi szobrot akar faragni. És ha az anyag nem alkalmas, félreveti azt. Mi az anyagot, a képzetlen anyagot félre nem vehetjük. Jusson eszünkbe az iskolakötelezettség törvénye és számos egyéb ok, melyek nem tartoznak ezikkem keretébe. Tény az, hogy mi nem válogathatunk abban, hogy melyik gyermeket tartjuk alkalmasnak arra, hogy annak mutakozó rossz és jó tulajdonaiból összhangzatos jellemet képezzünk. De nekünk nincs is arra szükségünk. Nálunk minden anyag feltétlenül alkalmas. Itt csak az a kérdés, hogy könnyebben vagy nehezebben fog-e sikerülni? De azért tanulmányoznunk, megfigyelni kell a gyermekeket, mivel tudnunk kell azt, hogy melyiknél milyen sajátságokat kell ébreszteniük, melyeket elnyomnunk és melyeket javítanunk. Ehhez pedig okvetlenül szükséges, hogy a gyermek egyéniségét ismerjük azon állapotában, melyben jelleme képzéséhez hozzá fogunk. Első tehát a megfigyelés.

Vizsgálunk kell a képzendő gyermek összes tulajdonságait, de főképen azt, mely azon egyéni sajátságnak csirája, amelyet az alakítandó jellemben különösen ki kell domborítanunk. Magyar iskoláinknak kötelessége levén magyar érzelmű s a magyar nemzeti jellem zománczával bíró magyar embereket nevelni, különösen a magyar characteristicont, a szólásszabadságot fogjuk — mint azt fönnebb fejtegettem — kidomborítani. Jellemkép-

zésünk munkájának első részénél, a megfigyelésnél tehát mi magyar nevelők arra fogunk különös súlyt fektetni, hogy megvan-e a növendékekben a szólásszabadság szeretetének csirája; miképen és mennyiben van az meg, és miben nyilvánul az egyes gyermekeknél?

Némely gyermek sokat kérdeget; ez maga még korántsem a szólásszabadság jele, hanem csakis az ébredező tehetség bizonyítéka. De figyelniünk kell a kérdegetés módjára. Félénken vagy bátran, bizalommal vagy kételkedve történik-e, avagy pusztán kíváncsiságból a kutatás? A mely gyermek bátran, bizalommal beszél és kérdez, a hozzá intézett kérdésekre határozott választ iparkodik adni, szembenéz a kérdezővel s válaszát hangosan mondja, arról feltehetjük, hogy benne van az egyenesség csirája. Külömbőség van azonban a szólásszabadságra vágyó és a kotnyeles gyermek között. Ez főleg akkor ötlük szembe, mikor felnőttek közt és különösen ha idegenek között vannak. A kotnyeles gyermek mindenkinek beszédébe közbekiált s nagy sivitással iparkodik véleményét érvényre juttatni, a másik azonban figyelve hallgat és ha valamit tudni akar, szülőihez fordul a kérdéssel. Az előbbi az idegen beszédére is rákiáltja, hogy úgy vagy úgy, igen vagy nem; az utóbbinak ha kételye van, annak szintén kifejezést ad, de atyját vagy anyját kérdezi, vagy pedig közbevetett kérdéssel bővebb magyarázatot kér.

Nagyon jól megfigyelhetjük a szólásszabadság csiráját csinytevéskor. Ilyenkor az a gyermek, akiben az egyenesség csirája megvan, legtöbbször hallgat vagy mentő körülményeket hoz fel — de csak igazakat. A melyik tagad, vagy másra hárítja a csint vagy hamis mentő okokkal hozakodik elő, abban meg van a fecsegésre és kétszínűsködéssre való csira, de nem a szólásszabadságé.

Ezek egyes körülmények, amelyekben az egyenesség és a helyes szólásszabadság vágya a gyermekben megnyilatkozik, de mutatkozik az egyébként mindenben és mindenhol; szülői és tanítóival való érintkezésében, iskolatársai között, idegen gyermekekkel szemben, szóval, mindig van arra alkalom, hogy a gyermeket e tekintetben megfigyeljük.

(Vége köv.)

×

Vidéki tanügy.

A t szerkesztő úr engedelmével bátor leszek Magyarország megyei és egyes nagyobb városok tanügyi állapotáról időnként statisztikai adatokat közölni, melyeket a tanfelügyelők jelentései nyújtanak, hogy azokból édes hazánk tanügyére következtetést lehessen vonni — Ez úttal két megyéről és két városról szolgálok néhány adattal.

A Komárom megye népoktatásáról szóló 1888—89. tanévi jelentésből, melyet Nemesseányi János, kir. tanfelügyelő állított össze, a következő érdekes adatokat veszem ki. Az elmúlt tanév a megyére nézve ismét a haladás éve volt; az általános tankötelezettség keresztülvitele, ha nem is egészen éretelt el, mert ez a nép szegénysége, az iskolák kisebb-nagyobb távolsága, a betegségek

és egyéb testi fogyatkozások miatt talán soha sem lesz elérhető, mégis igen jeletékenyen javult, amennyiben a feljaro gyermekek száma 436-tal több volt az előző évnél, a haladás pedig az előző évhez képest 156^o/_o. A tankötelesek a megye lakosságának 1845^o/_o-át teszik, azaz a községi hatóságok által 27 996 iskolaköteles gyermek iratott össze és pedig 14,225 fiú és 13,771 leány; ezek közül feljárt 13,783 fiú és 12,215 leány; azaz 25,998 gyermek, nem járt 1998 gyermek.

Az iskolák száma a megyében 163 volt 262 tanteremmel, ezek közül két iskola keletkezett e tanév alatt.

A 163 iskolánál összesen 259 tanító működött, 239 képesített s 20 nem képesített tanítójelölt, férfi volt 239, nőtanító 20. A tanítói szám ez évben 6 tal gyarapodott. Tanítási nyelvet illetőleg 143 iskolában kizárólag magyar nyelven folyt a tanítás, 20-ban pedig a magyar csak német és tót mellett tanított. Mindamellett kiemelhetni, hogy az utóbbiakban is szép eredménnyel tanítatik hazánk nyelve, a tanítók pedig kivétel nélkül birják a magyar nyelvet szóban és írásban is. A tanítási eredmények is általában mindenütt kielégűk. A kilépett növendékek közül 2477 t dott írni és olvasni s csak 21 csupán olvasni. A népiskolák évi fentartására 151,246 forint fordított, mely összeg részben állami, községi és egyházi hozzájárulásból, részben tandíjakkól, termények és ingatlanok utáni pénzértékből folyt be. Egy iskola fentartása átlag 927 forintba, egy gyermek tanítása 581 forintba került; egy rendes tanító fizetése 486 forint, egy segédtanítóé 331 forint átlagot tett ki. Az elemi iskolákon kívül volt 5 kisdedővó intézet 429 növendékkel és 6 óvónóvel, — a fentartási költség 2076 frt volt, — továbbá 2 ipartanoncz-iskola 765 tanulóval, 3089 frt költséggel és 2 alsófokú kereskedelmi iskola 89 növendékkel és 618 frt fentartási költséggel. Különösen szorgalmazza a tanfelügyelő a kisdedővó ügyét; ismételve hangoztatja, utalva a már több ízben tett felszólalásaira, hogy ugy a magyar nyelvnek tökéletes elsajátítása, mint a nép gyermekének testi és szellemi életének megóvása czéljából mulhatlanul szükséges minél több óvódának felállítása s sajnálatát fejezi ki, hogy habár Komárom-megye az elsők sorában állott, melyek a hazai nyelv és hazafias szellem terjesztése czéljából az óvódák felállításának szükségét hangoztatták, — az eszme kivitelének s megvalósításának dolgában más megyék által messze tulszárnyaltatott. Megemlékezik a tanfelügyelő a jelentésben a nevelésügynek azon részeiről is, melyek társadalmi, közművelődési és közgazdasági szempontból felette fontosak, de melyek sem az iskolaszékek, sem a tanítók, sem a községi hatóságok által nem részesítettnek kellő méltánylásban, ezek pedig az ismétlő oktatás, a tornatanítás és a kertészeti és gazdasági gyakorlatok. A tanügy terén hosszú időn át szerzett tapasztalatainak egybevetésével, kifejti mindegyiknek különösen a köznépre kiható hasznát, s felhívja az illetőket az általa jelzett bajok orvoslására.

Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye tanügyi állapotáról Bárdossy Gyula kir. tanfelügyelő állította össze a jelentést. — A megye területén az 1888/9. tanévben 214 befejezett körű iskola volt, melyek közül községi jelleggel 37, hitfelekezetiivel 177 birt, ezek közül r.-kath. 81, ev-ref. 73, ág. 2, izr. 21. Az iskolák száma 1876-tól 57-el szaporodott. — A tankötelesek száma 47,742 volt, ezekből járt a mindennapi iskolába 30,466, az ismétlőbe 9176, — iskolába járt tehát összesen 39,642. — Vallásra nézve volt 21,596 róm. kath., 16,275 ev. ref., 1636 mőz., 135 ág., kik nyelvre nézve mindnyájan magyarok. — Telen, nyáron, tehát az egész szorgalomidőn át járt iskolába 38,345, kevesebb ideig 1297. — Tankönyve volt 38,241-nek, nem volt 1401-nek. — Az iskolások mulasztottak 331,267 félnapot, ebből pénz-bírsággal büntettetett 824. — A megyében van összesen 359 néptanító, ezek közül képesített 341, n. k. 11, rendes 342, segéd 17. A tanítók száma a megye szervezése, 1876. 7. tanév óta 105-tel szaporodott — Átlagos számitással 1 tanítóra jut 84 tanuló. — A népiskolák összes jövedelme 217,547 forint, melyből 178,060 a rendes tanítók fizetésére fordított. A megyében van 96 iskolai könyvtár, takarékpénztár 21, 1328 betevővel, kik 1427-03 krt takarítottak meg. — Az iskolák felszerelése is tökéletesen kielégű, van 98 testgyakorló, faiskola 79, iskolakert 92, fekete tábla 550, fali olvasó tábla 238, fali térkép 679, földgömb 184, természetrajzi eszköz 145. — Megfontolva az itt közlött adatokat, a J.-N.-K.-Solnok megye tanügyi állapota a jobbak közé tartozik, tekintettel az iskolák számára, amelyekből 1 jut 1283 lakosra, és tekintettel arra, hogy a tankötelesek közül 8 ezer maradt el az iskolából, ilyenek más megyékben sokkal nagyobb számban levén.

Debreczenben a tankötelesek száma 7539. Eleinte iskolába járt 6—12 éves 4891, e 4891 közül vidéki volt 127, így a helybeliek száma 4764, elemi iskolába nem járt 848. Ismétlő (az alsófoku keresk. és ipariskolát is ideértve) iskolába járt 2802, azonban e 2802 növendék között volt vidéki, — továbbá kereskedelmi és iparos iskolába járt 15 éven felüli növendék 1009, így a 13—15 évesek száma tett 1793. Iskolába nem járt 13—15 éves 134. Az iskolába nem járó 6—12 és 13—15 éves tankötelesek legnagyobb részben a város határán szétszórva és egymástól nagy távolságra lévő tanyaikon, pusztákon és erdőkön lakó szülék gyermekei. Volt összesen 31 iskola, 3 óvoda, 1 Fröbel-gyermekkert és 2 árvaház. Faiskola van 6 iskolánál, iskolakert van 20 iskolánál, tornatér 26 iskolánál, könyvtár 23 iskolánál, háziipar tanítatik 7 iskolában. Hat elemi tanfolyammal bir 24 iskola. Három ismétlő tanfolyammal bir 18 iskola.

Kolozsváron a tankötelesek száma 3794 volt, még pedig mindennapi tanköteles fiú 1463, leány 1565, együtt 3028; ismétlő tanköteles fiú 475, leány 291, együtt 776. Vallás szerint: róm. kath. 1045, gör. kath. 264, gör. kel. 21, helv. hitv. 1426, ág. hitv. 183, unitárius 120, izraelita 375. A tankötelesek számában a megelőző évhez képest

314 emelkedés mutatkozik, a mi az összeírásban való pontosabb eljárás eredményének tulajdonítandó. Most a tankötelesek száma a polgári lakoságnak 13·37%-át adja, tehát az évi emelkedés 1·88%. S így az összeírásban többször sürgetett és a közigazgatási bizottság által elrendelt szigorúbb eljárás évről-évre észlelhető ugyan, de azért az összeírás pontossága még sem elegendő, s ezt jelentékeny mérvben fokozandónak sürgeti a jelentés. A tényleg iskolába járók számánál az látható, hogy a növendékek közül 572, vagyis a tankötelesek 17·75%-a iskolázatlanul marad. A tanulmányt illetőleg a tannyelv a gör. katolikusoknál román, az ágost. hitvallásuaknál német és magyar s az összes többi iskolákban a magyar; de nyelvünket amott is sikerrel tanítják a magyarul amugy is értő növendékeknek. A magán leányiskolákban e mellett tanítják a német és francia nyelvet s a felekezeti leányiskolákban s némely vegyes iskolában a németet. Az összes elemi iskolákból kikerülő növendékek tudnak írni-olvasni, mely tény elégséges bizonyítéka annak, hogy az elemi iskolázás bizonyos magasabb színvonalon áll. *St.*


Irodalom és művészet.

Beküldettek: *Káté-Imakönyv.* Imádságos és énekeskönyv. A keresztény katolikus hívők, különösen pedig elemi tanulók s iskolából kilépők számára szerkesztette s kiadta *Jozgits János*, plébános. — Püspöki engedéllyel. A szerző tulajdona. — 1^o alak, 112 oldal. — E kedves imakönyv két szempontból esik bírálat alá. Elsőben tartalma, mely teljesen kielégít. Az imák szoroson a káté mellett tartanak és az imádkozót nemcsak megerősítik hitében, hanem még a hitre oktatják is. Végig megy szerző a káté mindhárom részén. — Külön nyújtja a rendes napi, külön a mise imákat, a gyónási és áldozási újtatosságot. Külön részt szentel szűz Mária tiszteletének. Végül egyházi énekeket is ad. — Másodsorban szólunk kiállításáról. A szerző a legszebb kiállításban boesátotta világgá imakönyvét, ami szintén ajánló-levél melléte. Vászonkötés, vaknyomás, elől díszes aranynyomású kereszt, belül 17–18 réznyomatú képecske díszítik a kis imakönyvet. És mindamellet az imakönyv egy példányának ára csak 25 kr., 30 példányból 20 krajczár, portómentesen. Díszpéldány aranyfémesséssel 50 kr. — Hitünk szent tanait terjeszteni és különösen a nép szívében megerősíteni hivatott jelen imakönyvet a ft. papság és a néptanító urak legmelegebb pártfogásába ajánljuk. Megrendelhető szerzőnél Baranya-Jánosin, u. p. Magyarországon. — s.

— **Képes Missió-könyvtár.** 20. füzet. Tartalma: *Perboyre Gábor* lazarista, kínai hírhirdető (képpel). *Az indián hírhirdető.* I. Szomorú hazaérkezés. II. Nagy elhatározás. III. Szerencsés találkozás. IV. Jámbor szándék. V. Nagy veszteség, nagy nyereség. — *Isten nem hagyja el a benne bízót.* Amerikai indián történet. — *Uj-Gvinea.* — A nép között való terjesztésre kiválóan alkalmas. Kapható a szerkesztőnél, *Nogely Istvánnál* Nagyváradon.

— **Szűz Mária az ó-szövetségben.** Májusi elmélkedések. Irta *Dr. Mihályfi Akos*, zircz-cisztereci r. áldozás. Kiadja a »Mária-kert«. Ára 40 kr., kapható a szerzőnél (Budapest, VIII. Zerge-utca 6.) vagy Kalocsán a »Mária-kert« szerkesztőségénél.

VEGYESEK.

 **A második évfolyam kezdetén tisztelettel kérjük évfolyamos előfizetőinket, hogy előfizetéseiket minél előbb megújítani sziveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne álljon be. Előfizetési ár április–júniusra 1 frt, április–szeptember 2 frt, április–december 3 frt, mely a kiadóhivatalba küldendő. — Teljes számú példányokkal még rendelkezünk.**

A „NÉPNEVELŐ“ kiadóhivatala,
Budapest, VI. Érsek-utca 2.

A kassai püspök és a kisdédovás. *Bubics* Zsigmond kassai püspök — mint értesülünk — több községben megvásárolt egy-egy épületet, hogy azokat gyermekmenedékhelyül alakíttassa át. A püspöki birtokon, Hejcén, hol a püspök kastélya van, egy nagy pálinkafőző házat alakítanak át e célra. A környéken, de főleg e helyen, valóban égető szükség van ilyen humanisztikus intézményre, mert az ottani nép rabja a pálinkaivásnak; már kis gyermekeivel is itatja ezt a gyilkos italt, noha még jártányi erejük sincsen. A kít korán meg nem öl, annak értelmét nyomorítja meg a pálinka. Annál nagyobb feladat vár az emberbarát püspök által felállítandó gyermek-menedékházakra. — Egyik lap-társunk azért mégis folyton hajtogatja, hogy az egyházfők a tanügyre semmit, vagy nagyon keveset áldoznak!

Szabadelvé önbevallás a közös iskolákról. Egy felette szabadelvé lap, a *Temps*, mely várva várja azt az időt, mikor majd az ifjúság nevelőinek elég személyes, minden felekezeti máztól levakart vallásuk lesz, hogy növendékeikbe erőteljes, egészséges morált csepegtethessenek, következőkép ír az iskolák elközösítéséről. Ez az elvilágiasítás mutatja meg igazán, milyen hiábavaló törekvés manapság a művelt, szabad államokban az, hogy a nép erkölcsét és hitét törvényekkel meg akarják változtatni. Figyeljük csak meg a hivatalos számokat. 1884-ben az iskolatestvéreknek tanítóképezdájükben 1360 növendékük volt. 1889-ben 2282, tehát majdnem még egyszer annyi. Páris minden más várost túlhalad a zárdaiskolák felállításában; ez bizonyítja, hogy az iskolatestvérek épen azon központban mutatják fel a legnagyobb eredményt, ahol az iskoláknak a legvallásellenesebb a vezetése. Másodsor ez a törvény Franciaországban a szellemi irányok még élesebb megoszlását eredményezte. Azt mondták, hogy azért határozták el az elközösítést, hogy elérjék a haza egységes szellemét, hogy az ifjúság ne részesüljön két különböző irányú nevelésben. Nemesak el van hibázva ez a cél, hanem az elietés által az ellenkezőt


érték el. Tanítók és tanítványok ellenségesen állnak egymással szemközt és ha nem történik közbelépés, azok, akiknek egyetlen közös családot kellene képezniök, két ellenséges táborban fognak egymással szemben állani; harmadszor a családok joggal borzadnak attól a tanításmódtól, melyből a vallás száműzve van. Így gondolkozik a »Temps« a közös iskolák erkölcsi rendszeréről.

A genfi kantonban a tanítók államhivatalnokok; az állam nevezi ki és fizeti őket. Iskolaszék nincs. A maire (polgármester) csak az iskolába járást őrzi ellen. A szakfelügyeletet négy tanfelügyelő teljesíti, kik ezelőtt mindnyájan tanítók voltak. A jelenlegi Conseil d'Etat (állami tanácsnok), kinek felügyelete alatt áll az egész kanton oktatásügye, beleértve az egyetemet is, szintén tanító volt ezelőtt, és nincs akadémiai képzettsége. A tanítók kikeréztetésüket egy genfi középiskolában (collége) nyeri. Az iskoláztatás kötelező a 7—15. évig. A gyermekek már mielőtt az école primaire-be (7—13. évig) belépnek, megszerzik az olvasásból, írásból és számolásból az alapot, ami a Fröbel-kertekben történik, milyen minden faluban van. Ennek látogatása nem kötelező. A tanítás ideje az összes primaire-növendékek számára heti 30 óra; d. e. 8-tól 12-ig és d. u. 2-től 4-ig. Csütörtök a szünnap. Ha sekundar-iskola nincs helyben, úgy a szomszéd községbe kell járniok a növendékeknek. A sekundar-iskola két évfolyamból áll 13—18 órával. A primaire-iskola heti 30 órai oktatási idejébe a testgyakorlat és német nyelv bele van érte, nem azonban a hittan, ezt kizárólag a lelkészek tanítják iskola időn kívül a templomban (!) Taneszközöket az iskolásgyermekek számára az állam ad ingyen. Tandíj nincs (csak a felsőbb iskoláknál) A tanítókat szolgálati éveik szerint fizetik. — A tanító véglegesítése után — és akkor már csak saját kívánatára helyezhető át máshova — 2050 frank fizetést kap, mely fizetés 10 éven át évenként 50 frkkal emelkedik egész 2550 frk maximumig. Ehhez járul még szabad lakás vagy 500 frk lakbér. A még nem véglegesített tanítók (sous-régents) egy ingyenes próba-év letelte után 1600 frk fizetést kapnak, mely 10 éven át évenként 40 frkkal emelkedik 2000 frkig. A tanító mellékkerelességgel is foglalkozhatik az iskola időn kívül, anélkül, hogy erre valaki beleegyezésére szüksége volna. — A nyugdíj és özvegyi segélypénz egy, maga a tanítóság által kezelt pénztárból fizetetik. Ebbe minden tanító évi 80, az állam pedig évi 50 frkot fizet minden tanító után. A nyugdíj nagysága a pénztár állapotához képest 1400—1800 frk között váltakozik; az özvegy a nyugdíjösszeg felét kapja. Az árváknak is jut bizonyos jutalék. — Mint a genfi, úgy van a waadti és neuchatelii kantonokban is, sőt sok tekintetben egész Franciaországban, különösen mi a vallásoktatást és m. e. f. illeti.

Első szl. áldozási képecskék, olvasók, érmecskék, és más szl. képek a legnagyobb változatosságban kaphatók Weisz Frigyesnél, Budapesten Kecskeméti-utca 12. Mutatványok kívánatra szívesen küldetnek.

Szerkesztői telefon.

A. n. K. úr. A sátorosokat csakugyan helyhez kötötték; igaz, hogy csak — könyvben. Nemsokára megjelenjen V. úr könyve, még pedig a mi kiadásunkban. — **Régi.** Mi is azt mondjuk. — **O. M.** Kegyetlenek soha sem vagyunk, de igazságosak. — **Kun.** Onnek ügylátszik sok a tentája, de nekünk meg kevés a nyomdafestékünk. Ha jót ír, szívesen vesszük, a rosszal pedig mindenki elégedjek meg, ha mi elolvastuk. — **Búr-sz. k.** Nekünk csak az az ellentábor, aki a tanítók ellen van. — **F. V.** Addig ütjük, míg meleg. Az a kérdés már nincs napirenden. — **H. S.** Csak kívánni kell. Ép mostanság egyeztünk meg egy jó nevű tanterfűvel a lapszemlét illetőleg. — **B. h. Bpest.** Egy akademikusunk azt mondta, hogy a geniek csak úgy szaladgálnak az utcán, csak fel kell őket fedezni. De önmagát felfedezni senkinek sem szabad és nem is lehet. Azok pedig csak maguk fedezték fel magukat. — **Cz. X.** A vegyesekbe hirt — oiyat, mely közérdekű — mindenkitől szívesen fogadjunk. Ehhez nem kell irodalmaskodás. A külalakot megadjuk magunk. — **S. Vizsont;** nem következik el a toll feltámadása?

 **Lapunk mult számához mellékelte előfizetési felhívást melegen ajánljuk t. olvasóink b. figyelmébe!**

— **Az Anker élet- és járadék-biztosító-társaság** április hó 5-én tartá 31-ik évi rendes közgyűlését Zichy Odön gróf elnöklete alatt. Az évi jelentésből látható, hogy az üzlet az elmúlt évben is nyert terjedelmében és egy a biztosítottaknak, valamint a részvényeseknek egyenlő kielégítő eredményt nyújtott. 1889. évben ajánlatok 23,605,376 frt összegben nyújtattak be és 8967 szerződés 211,304,933 frt tőke és 4157 frt járadékkal realizáltakat és különösen a haláleseti és tulélesi biztosítások a mult év ellenében a biztosítási határidő letelte után fizetett összegnek és az elmaradás által törlesbe hozott biztosítások lovonása után 5154 szerződés 13,465,278 frt tőkével és 3036 frt járadékkal emelkedtek, úgy hogy az év végével 66,054 halál- és tulélesi biztosítás 161,848,452 frt összegben és 55,116 forint járadék és hozzászámítva a közös tulélesi társulások 13,742 aláírását 22,269,002 forinttal, 79,796 szerződés 184,107,454 forint biztosított, illetve jegyzett tőkével és 55,116 frt járadék maradt érvényben. — Az Anker 1889-ben halálesetek, visszavásárlások, tulélesi és járadék-biztosítások után az illetőknek 1,373,679 forintot, a társulati tagoknak 3,056,001 frt kölcsön fejében, a biztosítottaknak 252,440 frtot fizetett, holt a díjtartalék emelésére 2,452,982 forintot fordított. — Az előny a biztosítottak részére abból tűnik ki, hogy a társulási tagok a részleteiben befizetett 1,456,365 frtért 3,056,004 forintot, azaz a betét 6 egész 7 százalék és kamatok kamatozásával a tulélesre nyereményrészszel biztosítottak nyereményül a biztosított tőke után 25 1/2 százalékot kaptak, ellenben a halálesetre nyereményrészszel biztosítottakra nyereményül az évi díj 25% a jutott. A társulat kezességi képessége a tulélesi társulás 13,221,096 frt alapján kívül a következő alapokból áll: A tulélesre és halálesetre nyereményrész nélkül biztosítottak alapja és járadék-biztosítások 9,399,412 frt, díjtartalék és nyereményalap a halálesetre nyereményrészszel biztosítottak részére 11,113,904 frt, összesen 20,513,317 frt, ehhez járul még a részvénytőke 1,000,000 frttal és a tőketartalékkal 1,948,225 frt, összesen 36,682,639 frt. A társulat összes vagyona 36,471,934 frt. A befektetést illetőleg megjegyzendő, hogy ez a törvényes előírásoknak megfelelőleg egy rész bécsi és budapesti ingatlanokba van elhelyezve, melyek az évi leírások folytán jóval a valódi értéken alul szerepelnek a mérlegben. A vagyon túlnyomó része jelzálogos biztosítékot nyújtó és állami garanciát élvező első rangú értékekben van elhelyezve, mely körülmény a felülvizsgáló bizottságnak alkalmat nyújtott elismerőleg hangsúlyozni, hogy a társulat a befektetéseknel szigorú óvatossággal jár el és a biztosítási alapok és tartalékok szükségesnél nagyobb gyarapítására különös gondot fordít.

Alapított
1880.

HAJÓS EDE és TÁRSA.

Alapított
1880.

Papirkereskedés Budapest, Károly-körút 24.

Irkák.

100 drb 1 kros irkák	— 60
100 „ 1 „ finomabb papírból	— 70
100 „ 2 „ füzetek	1.50
100 „ 3 „ „	2.40
100 „ 5 „ „	3.80

Továbbá mindennemű iskolai rajz, írószerek nagy választékban kaphatók.

Írószerek.

1 doboz toll 144 drb	— 30 — 1.20
1 tuzat tollszár	6 — 50
1 font pecsétviasz jó minőségű	— 34
1 liter finom fekete tinta	— 50
1 üv. vörös, kék, zöld v. más szín. tinta	— 10 — 20
1 üveg vegy. tinta	— 30
1 csomag $\frac{1}{2}$ kilós porzó fekete	— 6
Itató papírok legjobb minőségűek. Téntapor. Itató-hengerek és deszkák 25 krtól följebb.	
1 tuzat írón Hartmuth fehér fában	— 10
1 tuzat írón czedrusfából 18, 24, 36 és	— 55
1 „ „ Hartm. 8 szögl. ezüst nyom.	— 48
1 „ „ Hartm. legfinomabb 6-szögl.	— 70
1 „ „ Faber-féle minden számban	1.—
Kék, vörös és egyéb színű írónok tuzatonként jó minőségben 48 krtól feljebb.	

Árjegyzék-kivonat.

500 iv szürke fogalmi papír közép $\frac{7}{10}$ s. B.	1.30
500 „ „ „ „ „ vastag $\frac{7}{10}$ s. D.	1.70
500 iv fehér finom irodai sima vagy bor- dás $\frac{5}{10}$ g. s. b.	2.50
500 iv fehér irodai finom $\frac{3}{10}$ g. s. c.	3.80
250 iv legfinomabb miniszterp. $\frac{1}{10}$ s. e. f	3.50

Borítékok.

1000 drb vékony okmányb 46 H. világos	2.50
1000 „ vastag kékes 46 B. C.	3.—
1000 „ igen erős sárgás barna okmány- boríték 46 A. P.	3.50
1000 iv finom hiv. nagyalaku levélp. sima	8.—
1000 drb 4-r. boríték vastag kékes 44 B. C.	2.40
1000 drb 4-r. finom fehér boríték 218 sz.	4.50
1000 drb 4r. igen finom vastag 418 sz.	6.60

Levélpapírok.

1000 drb rendes 8-r. levélpapír, vonal- zott, koczkás vagy sima	3.— — 6.—
1000 drb 8-r. levelborit. fentihez	2.50 — 5.—
1 doboz finom levélp. borítékkal 50—50	— 40
1 „ finomabb	50—50 — 50
1 „ legfinomabb Marg. Mill 50—50	1.20
1 „ legfin. nagyobb forma 50—50	1.20

Kő- és könyvnyomdai munkák, u. m. bélyegzők csinosan és jutányosan készíttetnek.

Kivánatra minták bérmentve küldetnek.

Ifj. NAGEL OTTO

Könyvkereskedése. Budapest, Muzeum-körút, a nemzeti színház bérházában.

MONDAFÜZÉR.

Különböző népek mondái az őskorból, lovagok korából és az
ujkorból, a világtörténi elem bőséges anyagaiból merítve.

Írta: CLIO (Kalocsa Róza).

Hat nagy színes kép és negyven metszettel. — Ára díszes kötésben **3 forint 60 kr.**

Ezen kívül **valamennyi iskola és más könyv általam jutányos áron beszerezhető.**

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

Kimerítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.